

Centar za bezbjednosna, sociološka i kriminološka
istraživanja Crne Gore "Defendologija"
Vuka Karadžića | 81 400 Nikšić
Tel: +382 040-682-680 | +382 40 282-888
E-pošta: defendologijamne@gmail.com;
web stranica: www. http://defendologijamne.com

Žiro račun: 550-13604-11 Podgorička banka otp group;
PIB: 02887142;

Проф.др Душко Вејновић, редовни професор Универзитета у Бањој Луци

Уз Јубилеј 22 године Дефендологије(1997-2019)

ДЕФЕНДОЛОГИЈА

(општа наука о заштити, одбрани и безбједности) конституисана
као научно поље у оквиру научне области друштвене науке
– Оригинална дефендолошка теорија –

Тим експерата Дефендологије већ 22 године дефинише проблем: Како научно и образовно обезбједити да наставни предмет Дефендологија (општа наука о заштити, одбрани и безбједности) буде научно поље у оквиру научне области друштвене науке? Одговор су научно усагласили кроз научни дискурс заштита+одбрана=безбједност, што потврђује дефендологију као науку о заштити, одбрани и безбједности и то као парадигму владајуће теорије највишег обима која на нов начин дефинише законе, структуре и динамику у заштити, одбрани и безбједности.

Методологија би требала бити слиједећа: Покренути процедуру код Министарства науке, технологије, високог образовања и информационог друштва Републике Српске да у складу са Законом о научноистраживачкој дјелатности, а на приједлог Републичког савјета за науку, министар покрене процедуру за измјене и допуне Правилника о научним и умјетничким областима, пољима и ужим областима (2009) и Правилника о измјенама правилника о научним и умјетничким областима, пољима и ужим областима (Службени гласник Републике Српске бр. 27/10).

Исту методологију покренуле су научноистраживачке организације и истакнути јавни и научни радници из ове области у државама бивше Југославије и шире у региону (активности и динамика је договорена).

Према Правилнику о измјенама правилника о научним и умјетничким областима, пољима и ужим областима (Службени гласник Републике Српске бр.27/10, научна област друштвене науке, научно поље политичке науке и ужа научна област међународни односи и национална безбједност, види се да развојне области као што су заштита, одбрана и безбједност нису одређене, дефинисане. Наша намјера у научном и образовном смислу, а што смо већ усагласили са научним и образовним радницима у региону (првенствено из држава бивше Југославије) је да Дефендологија буде научно поље као што је нпр. социологија, психологија, право,

економија и пословање, педагошке науке, политичке науке итд. Централни договор је био 15.6. 2018.године када сам ја у име Дефендологије потписао Споразум о пословно-техничкој, стручној и научној сарадњи са Центром за стратегијска истраживања Министарства одбране Републике Србије. Одмах у ову активност су се укључили Дефендологија центар- центар за безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања Црне Горе са својим тимом експерата, те истакнути научни и јавни радници из ове области из Републике Србије, Републике Македоније, Републике Хрватске, Републике Словеније, те неки експерти из земаља Европске Уније.

Неки стручњаци из ове области, а мало их је, нису довољно теоријски проникли и сагледали ниво спознаје међусобне условљености и повезаности заштите, одбране, безбједности, те њихових мјера, активности, послова и носиоца послова у претходним периодима научног, образовног и стручног рада. То ћемо приказати научно верификованом, јавно публикованом и у овој дефицитарној научној области прихваћеној Теорији Дефендологије као науке о заштити, одбрани и безбједности, а коју „неки стручњаци“ као врховни домет у науци не разумију, или неће да разумију. Зашто?

У књизи Дефендологија-друштвени аспекти безбједности модерне државе (2002), аутора др Душка Вејновића, коју је Министар унутрашњих послова Републике Српске својим рјешењем број К/Б- 2466/02. од 29.8.2002. године одобрио је употребу **учбеника Дефендологија-друштвени аспекти безбједности модерне државе**, аутора др Душка Вејновића у реализацији Наставног плана и програма за истоимени предмет на Високој школи унутрашњих послова у Бања Луци, а који се изучава у првом и другом семестру студија, **стр.24-31.**, то је **теоријски прецизно објашњено** и обједињено у Дефендологију као науку о заштити, одбрани и безбједности. Изложићемо само основна запажања из књиге као научну аргументацију против научно неутемељеног и паушалног виђења неких колега из ове дефицитарне области, који, уз дужно поштовање њих, нису темељно ушли у ову недовољно истражену проблематику и недовољно научно верификовану.

Опште познато је да је **знање о заштити, одбрани и безбједности распрострањено, зато што се оно, као свеобухватни проблем посматра у свим научним дисциплинама као што су: социологија, политикологија, право, филозофија, међународни односи итд.** (али недостаје јединствени системски приступ, нпр. испитивање и артикулација, проток) основних појава на овом пољу. Ово се сада појављује као потреба, привлачећи научнике који проучавају заштиту, одбрану и безбједност чији је број у порасту. **Заштита, одбрана и безбједност представљају три елемента (варијабле),** појединачну изједначеност која се у поједностављеном облику може изразити као, **заштита + одбрана = безбједност (сигурност).** **Сврха заштите и одбране је безбједност (сигурност)** живих бића, и других у природном и друштвеном систему. **Заштитно-одбрамбена функција је свеобухватна и нераздвојива.** Садржи скуп фактора, услова и активности суштинских за постизање безбједности (сигурности). **У науци о заштити, одбрани и безбједности (дефендологији) ријеч заштита, одбрана и безбједност имају своје оригинално и пуно значење.** Заштита се односи на идентификацију услова под којим се пријети (живом бићу, врсти, друштву, држави, нацији), те њихово редуцирање до обима који не пријети достигнутом нивоу безбједности (сигурности), нпр. редуковање извора и облика угрожавања и могућности њене акције, као и развој. **Захваљујући сложености услова пријетње и постизању**

безбједности (сигурности) заштита и одбрана се често спроводе као интегрисани и истовремени процес (дефендологија).¹ Научно-истраживачка организација Европски дефендологија центар постоји и успјешно ради већ двадесет и двије године, те има потписаних преко тридесет Споразума о пословно-техничкој, стручној и научној сарадњи са различитим стручним и научним субјектима у региону.²

Зато је неопходно сагледати развојне области заштите, одбране и безбједности као конститутивних дијелова **научног поља Дефендологије-опште науке о заштити, одбрани и безбједности.**

Кратко образложење кроз развојне области заштите, одбране и безбједности за формирање научног поља ДЕФЕНДОЛОГИЈА

Без претензија да за ову прилику обрадимо и обухватимо све развојне области набројићемо неке од њих:

Развојне области заштите су:

- 1. Јединствене и заједничке компоненте заштите:** систем руковођења, систем информисања о заштити, стручни органи заштите у институцијама од локалних заједница до врха државе, органи и стручне службе заштите у субјектима друштва и државе, укључујући привредне и друштвене дјелатности.
- 2. Цивилна заштита,**
- 3. Физичка и техничка заштита,**
- 4. Противпожарна заштита,**
- 5. Заштита на раду,**
- 6. Заштита у саобраћају,**
- 7. Заштита човјекове околине,**
- 8. Заштита од елементарних непогода.**

Развојни садржаји су:

¹ Ова питања су детаљно проучавана на катедри за цивилну одбрану Факултета политичких наука у Загребу од 1984. године. Студенти су слушали предмет „Концепт и систем одбране и заштите”, заснован као наука о заштити, безбједности и одбрани (дефендологија). Основна учења у вези са овим предметом су била смјештена на последиједипломске студије цивилне одбране. Слична проучавања постоје у Словенији, БиХ, Македонији, а Факултет за безбједност у Скопљу је 1997. године увео предмет дефендологију у наставни план и програм. Потреба за дефендологијом је поткријељена и чињеницом да у свијету постоје бројни научни институти и више школе које проучавају заштиту, безбједност и одбрану. (Види: проф. др Божидар Јаворовић: Дефендологија бр. 1/1999. Дефими, Загреб, 1999.). Удружење дефендолога Републике Српске основано је 1.03.1997. године и оснивач је и издавач теоријско-стручног часописа „Дефендологија” за питања заштите, безбједности, одбране, образовања, обуке и оспособљавања. До сада је издало пет бројева часописа и три књиге.

² Научно-истраживачка организација Европски дефендологија центар из Бањалуке кроз двадесет и двије године постојања и успјешног рада, између осталог, објавила је четрдесет бројева часописа Дефендологија који излази на српском и енглеском језику (Одлуком Министарства науке и технологије Републике Српске категоризован је у прву категорију), издала је преко 110 (сто десет) књига, 18 (осамнаест) Зборника радова, спровела преко педесет (50) стручних и научних пројеката, те организовала преко педесет (50) стручних и научних скупова. Већина активности и публикација видљива је на сајту www.defendologija-banjaluka.com

- научно-истраживачки и стручни рад,
- организовање и оспособљавање,
- васпитање и образовање,
- логистика-материјално техничка опрема
- употреба снага и мјере.

Развојне области одбране су:

1. **Јединствене и заједничке компоненте одбране су:** регрутни систем, мобилизацијски систем, систем руковођења, систем веза и криптозаштите, систем информисања, опште припреме становништва, опште припреме територије, органи и стручне службе одбране.
2. **Оружане снаге**
3. **Систем осматрања и обавјештавања,**
4. **Привредне дјелатности,**
5. **Друштвене дјелатности**

Развојни садржаји су:

- научно-истраживачки и стручни рад,
- организовање и оспособљавање,
- васпитање и образовање,
- логистика-материјално техничка опрема
- употреба снага и мјере.

Развојне области безбједности су:

1. **Војна безбједност,**
2. **Политичка безбједност,**
3. **Економска безбједност,**
4. **Социјетална безбједност,**
5. **Еколошка безбједност.**

Развојни садржаји су:

- научно-истраживачки и стручни рад,
- организовање и оспособљавање,
- васпитање и образовање,
- логистика-материјално техничка опрема
- употреба снага и мјере.

Неке колеге на овај начин који је усаглашен теоријски у науци нису посматрали научни, образовни и стручни рад у овој дефицитарној и недовољно истраженој области, **дефендолошке теорије**. Дефендологија обједињује у себи све аспекте социологије, политикологије, филозофије, права и других наука, те из тих традиционалних и раније конституисаних наука тумачи заштиту, одбрану и безбједност, дакле, социолошки, правно, филозофски, политиколошки и на друге аспекте заштите, одбране и безбједности.

Веома је битно да овај научни приступ **ДЕФЕНДОЛОШКЕ ТЕОРИЈЕ**, дефендологију као науку о заштити, одбрани и безбједности академски, аутономно

дистанцира од идеологије и политике. Историјски посматрано утицај владајуће идеологије и политике на науку је такав што најчешће владајућа идеологија и политика проглашава себе науком, што сузбија настанак и развој појединих наука, што искривљује научна сазнања и што усмјерава науку према истраживањима која њој одговарају. Унутар ранијих назива нпр. Одбрана и заштита, Општенародна одбрана и друштвена самозаштита, Одбрана и безбједност, па и данас неких иностраних назива као што су Безбједносне студије, нема довољно дистинкције од идеологије и политике, а наука тражи мисаону интерпретацију објективне стварности на основу чињеница. На овом научном дискурсу сукобљавају се теоретичари и емпиричари. Дакле, трајно ће остати термини радни, правни, стручни, организацијски итд. заштита, одбрана, безбједност, безбједносне студије и слично, али хегеловим дијалектичким јединством свих ових термина у цјелину у цјеломи која се зове Дефендологија ми ово научно поље, као што је раније конституисана социологија, политикологија, право, психологија итд. сврставамо у такозване фундаменталне науке, а заштита, одбрана, безбједност, безбједносне студије и слично остају, што је веома битно за праксу и њихову практичну примјењивост у примјењеним наукама. Дефендологија као фундаментална наука бави се открићима, а заштита, одбрана, безбједност, безбједносне студије и слично, баве се примјеном тих открића ради повећања ефикасности дјеловања.

Свако откриће, па тако и откриће Дефендологије као фундаменталне науке проширује видике човјека и представља морални чин. Иако у откривању (науци) нема моралних дилема, научник мора имати на уму могућу употребу свог открића, а ДЕФЕНДОЛОГИЈА као наука и научно поље у којем се развијају уже научне области заштита, одбрана, безбједност и неке друге што је ствар тимског договора озбиљних научника. Откриће Дефендологије није дошло спонтано, већ је плод свјесне активности, која је кроз 33 (тридесет три) године стручног и научног истраживања у овој области друштвених наука управљена конкретном циљу, тј. научном обједињавању заштите, одбране и безбједности у Дефендологију. Лијепо и звучи... Сазнајни процес у овом научном истраживању се састоји од теоријског мишљења и од емпиријског доживљавања, јер нема открића без одговарајуће везе између теоријског мишљења и емпиријског доживљавања. (моје емпиријско доживљавање траје пуне 33 године). Најчешће се каже да се наука, па тако и дефендологија састоји од предмета и метода истраживања. То међутим није тачно. Предмет неке науке, па тако и Дефендологије је дио објективне стварности, а наука је мисаона интерпретација тог дијела стварности. Дакле, једно је објективна стварност, а друго је мисао о објективној стварности. Према томе, наука, па тако и Дефендологија се не састоји од предмета, већ од сазнања о свом предмету и методу помоћу којих истражује свој предмет. Методе истраживања у Дефендологији су рационално емпиријски поступци који нас воде истинитим сазнањима. Помоћу њих успостављамо везу између мисли о објективној стварности (заштита, одбрана, безбједност итд.) и саме стварности о којој се мисли. Међутим, друштвени дуализам одразио се и у подручју научних метода тако да се супроставља теоријска и емпиријска верификација. Научна мисао у Дефендологији је самокорективна, јер љубав према истини (знатижеља) развија интелектуалну храброст да се суочимо са тешкоћама и да савладамо илузије идеолошких и политичких термина које су привремено пријатне, али на крају штетне. Најтеже је за истину у вријеме кад све може бити истина (Лец).

Тим експерата научно-истраживачке организације Европског дефендологија центра за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања из Бања Луке, између осталог, кроз 22 године успјешног постојања и рада, дакле као одрастао и дорастао, дошао је до закључка да покрене **Иницијативу** за конституисање **научног поља Дефендологија**, по узору како су некад конституисана научна поља социологије, политичких наука, психологије, права, економије, (како је данас у Републици Српској регулисано Правилником о научним и умјетничким областима, пољима и ужим областима (2009) и Правилником о измјенама правилника о научним и умјетничким областима, пољима и ужим областима (Службени гласник Републике Српске бр.27/10), покренули смо регионално у државама бивше СФРЈ, на традицији ранијих Факултета одбране и заштите или општенародне одбране и друштвене самозаштите, зависно како су се у којој републици звали и у томе смо постигли јединствен договор **да се научно поље зове Дефендологија**, а уже научне области да се зову заштита, одбрана и безбједност.

Ту идеју у потпуности су подржали научни и образовни радници из ове области са простора бивше Југославије. Сматрамо да је ово прави академски пут и методологија која гарантује тимски добар резултат, резултат у интересу безбједности грађана, резултат у интересу заштите, одбране и безбједности Републике Српске, њеног развоја и просперитета. Полазимо од основног става **да су заштита, одбрана и безбједност Републике Српске основни државни интерес, основна друштвена потреба, основна друштвена вриједност и најчвршћа гаранција безбједности.**

Заштита, одбрана и безбједност Републике Српске је услов без кога не може друштво, а наука је услов без које не може безбједност.

Циљ Дефендологије као науке и као наставног предмета на факултетима у Републици Српској, а и шире у региону је да се представи утицај и значај заштите, одбране и безбједности и науке на систем заштите, одбране и безбједности, на перцепцију јавности и на процес доношења политичких одлука, те у коначном на укупни садржај живота и рада друштва. Заштита, одбрана и безбједност и научне активности, као и сам систем друштвене и државне одбране, по природи ствари су дјелимично мистификоване, што је израженије у мање развијеним друштвима. Док функционисање система заштите, одбране и безбједности директно утиче на функционисање друштва, укључујући и економски и социјални развој, знање и разумијевање система заштите, одбране и безбједности доприноси процесу доношења политичких одлука. Знање и разумијевање система заштите, одбране и безбједности од стране професионалаца који раде у том систему значајно утиче на функционисање система заштите, одбране и безбједности и цијелог друштва. Заштита, одбрана и безбједност има врло важну улогу у међународним односима, како кроз познавање и функционисање властитог система, тако и кроз учешће у међународним политичким, економским, војним, безбједносним системима и активностима, у теорији и пракси.

У коначном, знање и разумијевање система заштите, одбране и безбједности од стране студената, становништва и грађана утиче на њихов начин размишљања на основу кога се праве политички програми партија којима они дају свој глас. Ако нема озбиљних научних активности нема ни правилне перцепције грађана ни квалитетних политичких одлука, што нарочито долази до изражаја у временима нестабилности, криза и ратних сукоба.

Дефендологија као наставни предмет о заштити, одбрани и безбједности као и разни облици научних активности из области заштите, одбране и безбједности би требале бити у знатној мјери демистификоване, што се може постићи већим укључивањем професионалаца, практичара, док једновремено научним радницима треба омогућити лакши приступ информацијама и подацима у институцијама које се баве заштитом, одбраном и безбједношћу.

Пошто заштита, одбрана и безбједност сваког друштва утиче на економску и социјалну сферу у мјери да се може рећи да је то услов без кога се не може, стога су научне и образовне активности, укључујући и информисање студената и грађана, услов без кога не може заштита, одбрана и безбједност, те требају бити константно унапређиване, а научна достигнућа, радови и резултати истраживања студената, професора и свих других из области Дефендологије, више укључени у праксу.

Научно-истраживачка организација Европски дефендологија центар за научна, политичка, економска, социјална, безбједносна, социолошка и криминолошка истраживања је кроз своје активности као што су: научноистраживачки и стручни рад, рад на стручном и научном усавршавању кадрова, инструктивно-савјетодавна активност, издавачка дјелатност, јавност рада, добра сарадња са институцијама Републике Српске, Босне и Херцеговине, релевантним међународним институцијама и организацијама, те локалним заједницама, те низ других активности, обезбиједио све предуслове за реализацију ове идеје, као што су појам науке, предмет, циљеви, методе, литературу и, свакако, кадрове, те националну, регионалну и сваку другу сарадњу.

У сарадњи са државним органима Републике Српске, разним организацијама, универзитетима, Српском православном црквом и другим субјектима, предлажемо да се наставни предмет зове Дефендологија (наука о заштити, одбрани и безбједности) Она води поријекло од латинске ријечи „*defendo*”, „*defendere*”, „*defendi*”, „*defensum*”, што значи, одбити, спријечити, бранити, штитити, и од грчке ријечи „*logos*”, веома познатог значења (ријеч, говор или наука) и да се уведе у наставне планове и програме универзитета и факултета у Републици Српској, Босни и Херцеговини и региону (око овог питања већ постоји сагласност експерата из региона). **Кроз дефендолошко васпитање, образовање и оспособљавање треба да се изврши свестрана промоција на стручно-научној основи у интересу Републике Српске и Босне и Херцеговине и свеукупног јачања њихове заштитне, одбрамбене и безбједносне моћи.**

За увођење Дефендологије као научно-наставне дисциплине на универзитете и факултете постоји друштвена и научна потреба, теоријски и педагошки значај, општенационални и државни интерес. Имајући у виду актуелни тренутак међународних, политичких, економских, војних и других односа, чврстог смо става да од свих мјера за очување уставних вриједности Републике Српске и Босне и Херцеговине најважнија је она коју данас многи занемарују, а то је васпитање и несметан развој слободне и креативне личности код омладине, ученика, студената, а у духу заштите, безбједности и одбране своје државе. Дјеловање закона друштвене подјеле рада у области научног рада и пракса страдања српског народа у минулом рату усмјерили су нас да иновирамо, на науци заснованим принципима модернизујемо наставни предмет, **који је на факултетима бивше Југославије од 1948. до 1993. године носио назив: ванармијско војно васпитање, предвојничка обука, основи народне одбране, основе општенародне одбране, општенародна одбрана и**

друштвена самозаштита СФРЈ и одбрана и заштита, те да му у складу са најновијим свјетским искуствима и достигнућима дамо научни назив **Дефендологија** и као такав конституишемо у научну дисциплину, по узору на ранија конституисања политикологије, социологије, психологије итд. (Дефендологија као предмет слуша се на Вишој-Високој школи унутрашњих послова у Бањалуци од 2000 године, а од 2017.године слуша се као наставни предмет на Факултету безбједносних наука Универзитета у Бањој Луци, дакле, она је као таква већ успјешно промовисана). **Дефендологија је у националним, државним и регионалним оквирима постала бренд Бањалуке и Републике Српске, а препознатљива је и у региону.** Прихваћена је иницијатива научно-истраживачке организације Европски дефендологија центар из Бања Луке на регионалном простору бивше СФРЈ да се у оквиру научне области друштвених наука конституише научно поље **Дефендологија**, за сада са ужим научним областима **заштита, одбрана, безбједност** и још неке, зависно од регионалне усаглашености експерата.

Опште познато је да бављење научно-истраживачким радом представља „**интелектуално мајсторство**“, при чему, према Рајт Милсу, сви истраживачи и научници не треба свој рад да одвајају од свог живота.

„**Што се пењеш на већи врх видиш веће пространство које треба истражити.**“ (Таку-Ан). Дефендологија је велики врх и огромно пространство које треба истраживати, између осталог, према Хегеловој дијалектици.

Вјерујемо да ће ова активност на широкој платформи, дугорочно, професионално, стручно, патриотски, научно и на многе друге начине дати велики допринос афирмацији и промоцији интереса Републике Српске, државе Републике Србије и свих позитивних вриједности, уз дужно и нужно уважавање и поштовање других држава, народа и националних мањина.

Предсједник научног одбора Дефендологије
др сци Славко Милић

